

Sygn. akt I USKP 131/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący)
SSN Krzysztof Rączka (sprawozdawca)
SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania M. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Kielcach
o zasiłek chorobowy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 18 października 2022 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach
z dnia 29 czerwca 2020 r., sygn. akt V Ua 34/20,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 29 czerwca 2020 r., sygn. akt V Ua 34/20, Sąd Okręgowy w Kielcach oddalił apelację odwołującej się M. K. od wyroku Sądu Rejonowego w Kielcach z 31 stycznia 2020 r., sygn. akt IV U 753/19, którym Sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Kielcach z 25 lipca 2019 r.

Wyrokiem z 31 stycznia 2020 r., sygn. akt IV U 753/19, Sąd Rejonowy w Kielcach oddalił odwołanie M. K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Kielcach z 25 lipca 2019 r. (znak: [...]), odmawiającej M. K. prawa do zasiłku chorobowego za okres od 29 czerwca 2019 r. do 16 lipca 2019 r., oraz odwołanie od decyzji z 30 sierpnia 2019 r. (znak: [...]), odmawiającej się M. K. prawa do zasiłku chorobowego za dalszy okres od 17 lipca 2019 r. do 12 sierpnia 2019 r.

Odwołująca się M. K. jest osobą współpracującą z płatnikiem F. i z tego tytułu od 27 października 2015 r. podlegała ubezpieczeniom społecznym, w tym dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu. W dniu 14 listopada 2017 r. odwołująca się urodziła dziecko i od tego dnia, tj. 14 listopada 2017 r., do 11 lutego 2019 r. pobierała ona zasiłek macierzyński. W czasie pobierania zasiłku macierzyńskiego, tj. od 14 listopada 2018 r. do 11 lutego 2019 r., M. K. podlegała tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu. Po ustaniu zasiłku macierzyńskiego odwołująca się nie została ponownie zgłoszona - nie został złożony wniosek o ponowne objęcie jej dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym.

Skarżąca stała się niezdolna do pracy z powodu choroby od 29 czerwca 2019 r. łącznie do 12 sierpnia 2019 r. i w związku z tym za powyższy okres miała wystawiane zaświadczenia lekarskie o jej niezdolności do pracy, które składała do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Kielcach wraz z wnioskami o zasiłek chorobowy. Następnie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Kielcach kolejnymi decyzjami z 25 lipca 2019 r. i z 30 sierpnia 2019 r. odmówił M. K. prawa do zasiłku chorobowego za łączny okres od 29 czerwca 2019 r. do 12 sierpnia 2019 r., zaś odwołująca się złożyła od nich odwołania.

Do dnia wydania wyroku przez Sąd pierwszej instancji nie został złożony wniosek o zgłoszenie odwołującej się do ubezpieczeń społecznych, w tym dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, jako osoby współpracującej z osobą prowadzącą działalność gospodarczą.

Apelację od powyższego wyroku wniosła odwołująca się, zarzucając naruszenie art. 233 § 1 k.p.c.; art. 14 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2020 r., poz. 266) oraz art. 11 § 1 ustawy Prawo Przedsiębiorców (Dz.U. z 2019 r., poz. 1292).

Sąd Okręgowy w wyniku rozpoznania apelacji odwołującej się oddalił ją jako niezasadną.

Sąd drugiej instancji wskazał, że podziela i przyjmuje za własne prawidłowe ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji.

Sąd Okręgowy zgodził się z Sądem Rejonowym, że kluczowe do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy okazało się orzeczenie Sądu Najwyższego z 12 lipca 2019 r. wydane w sprawie III UZP 2/19. W uzasadnieniu tegoż orzeczenia Sąd Najwyższy w sposób jednoznaczny rozstrzygnął, że rozpoczęcie pobierania zasiłku macierzyńskiego przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą, która była uprzednio objęta dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym, powoduje ustanie ubezpieczenia chorobowego.

Sąd odwoławczy uznał, że z taką sytuacją miał do czynienia w przedmiotowej sprawie. Jak słusznie uznał Sąd Rejonowy, M. K. w czasie trwania niezdolności do pracy, tj. od 29 czerwca 2019 r. do 12 sierpnia 2019 r., nie podlegała dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu, gdyż ustało ono wraz z rozpoczęciem okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego, osoba prowadząca działalność gospodarczą po zakończeniu okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego nie zgłosiła jej do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego i wobec tego nie została nim ponownie objęta.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, prawidłowo Sąd pierwszej instancji uznał, iż w przypadku gdy odwołująca się, mimo niezgłoszenia się do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego opłacałaby je w dalszym ciągu, mielibyśmy do czynienia z zupełnie innymi okolicznościami. Jednakże odwołująca się nie dość, że zaprzestała opłacać składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe, to ani nie powoływała się na te okoliczności w niniejszej sprawie, ani nawet nie próbowała opłacić ich choćby po terminie.

Odwołująca się zaskarżyła powyższy wyrok Sądu Okręgowego skargą kasacyjną w całości, zarzucając naruszenie prawa materialnego, tj.:

1. art. 14 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - przez jego błędną wykładnię, zgodnie z którą ubezpieczona po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego utraciła dobrowolne ubezpieczenie chorobowe, podczas gdy ubezpieczenie to nie wygasło wskutek pobierania zasiłku macierzyńskiego.

2. art. 11 § 1 ustawy Prawo przedsiębiorców - przez jego niezastosowanie przy wykładni art. 14 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i ustalenie, że ubezpieczona po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego utraciła dobrowolne ubezpieczenie chorobowe, pomimo że żaden przepis w sposób wyraźny i niebudzący wątpliwości takiego skutku nie przewiduje.

Wskazując na powyższe, skarżąca wniosła o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku przez zmianę wyroku Sądu Okręgowego, zmianę zaskarżonego wyroku Sądu pierwszej instancji i uwzględnienie odwołania przez zmianę zaskarżonej decyzji ZUS i przyznanie zasiłku chorobowego zgodnie z wnioskiem;

2. zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej zwrotu kosztów postępowania przed Sądem pierwszej i drugiej instancji oraz przed Sądem Najwyższym,

ewentualnie wniosła o:

3. uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Kielcach.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie ma uzasadnionych podstaw.

Stosownie do art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach skargi kasacyjnej (jej podstaw) i jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, jeżeli skarga nie zawiera zarzutu naruszenia przepisów postępowania (bądź jeżeli taki zarzut okaże się niezasadny).

Zarzuty skargi kasacyjnej okazały się nieuzasadnione, bowiem, jak słusznie zauważył Sąd drugiej instancji, Sąd Najwyższy wyjaśnił w uchwale z 11 lipca 2019 r., III UZP 2/19 (OSNP 2020 nr 1, poz. 8), że rozpoczęcie pobierania zasiłku macierzyńskiego przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność, która uprzednio została objęta dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym, powoduje ustanie ubezpieczenia chorobowego (art. 9 ust. 1c w związku z art. 14 ust. 2 pkt 3

w związku z art. 11 ust. 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 300 z późn. zm.).

W dalszym orzecznictwie Sąd Najwyższy wskazywał ponadto, że skoro ubezpieczenie chorobowe w przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność ma zawsze charakter dobrowolny, to samo wznowienie (albo kontynuowanie) tej działalności po ustaniu pobierania zasiłku macierzyńskiego powoduje stan, w którym ubezpieczenie chorobowe istniejące przed rozpoczęciem korzystania z zasiłku macierzyńskiego nie reaktywuje się automatycznie. Z tej przyczyny osoba prowadząca pozarolniczą działalność musi każdorazowo decydować, czy (i w jakim zakresie) chce podlegać ubezpieczeniu chorobowemu, bo przepisy o systemie ubezpieczeń społecznych nie przewidują instytucji zawieszenia podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 20 października 2021 r., III USKP 66/21, OSNP 2022 nr 9, poz. 92). Rozpoczęcie pobierania zasiłku macierzyńskiego przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność, która uprzednio została objęta dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym, powoduje ustanie ubezpieczenia chorobowego, ponieważ z mocy prawa ustaje tytuł podlegania tym ubezpieczeniom. Ponowne objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym może zatem nastąpić dopiero po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego, co rodzi po stronie osoby prowadzącej pozarolniczą działalność konieczność ponownego złożenia wniosku o objęcie jej dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym. W związku z tym, że do utraty tytułu do podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu dochodzi z mocy prawa na skutek rozstrzygnięcia zbiegu tytułów objęcia ubezpieczeniem społecznym, obowiązkiem organu rentowego wynikającym z art. 8 i art. 9 k.p.a. jest pouczenie osoby prowadzącej pozarolniczą działalność, że z chwilą objęcia jej obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym i rentowymi z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego jej dobrowolne ubezpieczenie chorobowe ustaje, a ponowne objęcie tym dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym w związku z prowadzoną pozarolniczą działalnością może nastąpić po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego, co wymaga jednak złożenia stosownego wniosku (art. 11 ust. 2, art. 14 ust. 2 pkt 3 i art. 36 ust. 3 i 5 u.s.u.s. – por. postanowienie Sądu Najwyższego z 27 kwietnia 2021 r., III USK 112/21, LEX nr 3245291).

Wbrew twierdzeniom skargi kasacyjnej, nie ma znaczenia, że przywołana tutaj uchwała została wydana już po upływie części okresów, objętych sporem w niniejszej sprawie, Sąd Najwyższy nie tworzy bowiem prawa, a jedynie dokonuje jego wykładni. W tym przypadku wykładnia ta dotyczyła przepisów obowiązujących również w okresie objętym sporem, a zatem zachowuje pełną aktualność w realiach niniejszej sprawy.

Wobec faktu, że dobrowolne ubezpieczenie chorobowe odwołującej się ustało w momencie rozpoczęcia pobierania zasiłku macierzyńskiego, zaś ubezpieczona nie złożyła, po zakończeniu pobierania tego zasiłku, wniosku o ponowne objęcie jej dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym, jak również (jak wynika z ustaleń Sądu drugiej instancji, którymi Sąd Najwyższy jest związany), nie opłacała ona składek na to ubezpieczenie, rozstrzygnięcie Sądu drugiej instancji należało uznać za słuszne.

W związku z powyższym orzeczono jak w sentencji, zgodnie z art. 398¹⁴ § 1 k.p.c.

[as]